

Ahozko komunikazioa eskolan: azken hamarkadako ikerketa eta esperientzia berriak

TOLOSA. AHOZKO LABORATEGIA. LAU URTEKO ESPERIENTZIA DBH-KO IKASGELETAN

Josune Zabala (Soziolinguistika Klusterra)
2015.07.02

Aurkezpen honen edukia kokatzen da Soziolinguistika Klusterra Elkarteak Tolosako ikastetxe guztietan bideratu duen ekintza-ikerketa baten, zeinetan helburu izan duen Bigarren Hezkuntzako ikasleen ahozko hizkuntza (H1 edo H2 euskara) hobetzea eta horretan laguntzen duten metodologia ezberdinetan sakontzea: material didaktikoa eta irakaslearen esku hartzea, zehazki. Errealitate linguistiko ezberdindun ikastetxeek parte hartu dutenez, jakin nahi izan da, halaber, aldagai soziolinguistikoak (etxetik dakarten hizkuntzak, batez ere) ere baldintzatzen ote duen ikasleen ahozko ekoizpenen garapenean.

Hala, lau urtetako ikerketa honetan (2010-2014), Tolosako DBHko (12-16 urte) 44 geletan eta ia 1.100 ikasleren parte hartzearekin ikertu eta esku hartu da.

Tolosako ikastetxe guztiak (eskola publiko bat eta bi kontzertatu) D eredukoak (irakaskuntza euskaraz) diren arren, bakoitzaren errealitate soziolinguistiko oso da ezberdina, eta hizkuntza-aniztasun hau kontuan hartuta, ondorengo galderak erantzun ahal izango ziren laborategia eraiki da:

1. Zenbat eta nola ikasten da ahozko hizkuntza DBHn?
2. Ahozko hizkuntza ikastetxean sistematikoki lantzeak lagun lezake ikasleen ahozko trebetasunak hobetzen?
3. Lan honek guztiak, halaber, lagun lezake irakasleen esku hartzea hobetzen?
4. Zein mailatan izan daitezke Sekuentzia Didaktikoak tresna egoki ahozko hizkuntza hobetzen laguntzeko?
5. Nolako esku hartzeek laguntzen dute ahozko hizkuntzaren garapenean?

Lau urtetako ekintza-ikerketa, hiru etapetan banatu da:

Ikerketaren antolaketa (2010-2014)

LEHEN ETAPA: lehen ikasturtea (2010-2011)
1. Errealitate soziolinguistikoaren diagnostikoa: gazteen ahozko trebetasunak eta erabilera maila zein jarrerak euskara eta gaztelaniarekiko.
BIGARREN ETAPA: bigarren ikasturtea (2011-2012)
1. Ahozko hizkuntzaren presentzia ikastetxeetako curriculumetan eta material didaktikoetan. Bi oinarrien azterketa eta emaitzak.
2. Ahozko hizkuntza lantzeko material didaktikoak (Sekuentzia Didaktikoak) diseinatu.
3. Esku hartzea: material didaktikoarekin probak eta ebaluazioa.
4. Materialean hobekuntzak, jasotako ebaluazioak kontuan hartuta.
Hirugarren ikasturtea (2012-2013)
1. Esku hartzea: material didaktikoarekin probak eta ebaluazioa.
2. Ikasleen ahozko ekoizpenen analisia: esku hartze aurretiko ekoizpenak (aurre-testuak) eta esku hartze ondorengo ekoizpenak (ondo-testuak).
HIRUGARREN ETAPA: laugarren ikasturtea (2013-2014)
1. Material didaktikoaren esku hartze unearen behaketa eta analisia (ikasle-irakasle arteko elkarrekintza).
2. Elkarrekintzetako praktika onen bilaketa.
3. Ikasleen ahozko ekoizpenen analisia: esku hartze aurretiko ekoizpenak (aurre-testuak) eta esku hartze ondorengo ekoizpenak (ondo-testuak).
3. Azken ondorioak eta etorkizuneko ekintza-ikerketarako erabakiak.

Ahozko komunikazioa eskolan: azken hamarkadako ikerketa eta esperientzia berriak

Hizkuntzaren ikuspegi interakzionista eta soziodiskurtsiboan oinarrituz diseinatu dira zortzi Sekuentzia Didaktiko ahozko hizkuntza ikastetxeetan lantzeko (Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzan):

Sekuentzia Didaktikoak

IKAS MAILA	1. Sekuentzia Didaktikoa	2. Sekuentzia Didaktikoa
DBH 1	Testu generoa: narrazioa <i>Hala bazan edo ez bazan...</i>	Testu generoa: elkarriketa <i>Elkar-hizketan...</i>
DBH 2	Testu generoa: iritzi trukea <i>Irizten diogulako...</i>	Testu generoa: errezeta <i>eRe-Zeta</i>
DBH 3	Testu generoa: poesia errezitaldia <i>Hitzaren lilura</i>	Testu generoa: azalpen zientifikoa <i>Azalpen zientifikoa</i>
DBH 4	Testu generoa: debatea <i>Bai edo ez... zergatik?</i>	Testu generoa: bakarrizketa umoretsua <i>iRi-TeraPia</i>

Ikerketa honetarako sortutako material didaktikoaren gainean ikasle zein irakasleek egindako balorazioak jaso eta hobekuntzak egin dira. Halaber, ikasleen ahozko ekoizpenak aztertu dira jakiteko zer-nolako garapena izan duten materialaren esku hartzeen eraginez, eta, irakasleekin izandako elkarriketen bidez esku hartze eraginkorren bilaketa lana ere egin da.

Abiapuntuan jarritako galderen erantzunen bilaketan honako ondorioak jaso dira, labur:

1. Ahozko hizkuntzak DBHn, oraindik orain, presentzia txikia du. Ikastetxeetan beharra sumatzen da ahozko hizkuntzaren alorrean helburuak definitzeko, baita ikastetxeko curricula egokitu eta irakasleak formatzeko ere.
2. Sekuentzia Didaktikoen (SD) bitartez ahozko hizkuntza sistematikoki landu izanak lagundu die ikasleei euren ekoizpenak hobetzen. Ildo horretatik, gure ikerketan aldagai soziolinguistikoen gaindiko beste batzuk baldintzatu dute ikaskuntza; material didaktikoaren izaera, irakaslearen esku hartze estrategiak eta gelako elkarrekintzaren izaera mugarri izan daitezkeela uste dugu.
3. SDak diseinatzeak eta gaiaren jarraipenak laguntzen du ahozko hizkuntzaren irakaskuntzaren planifikazioan, esku hartze moduan eta ebaluazioan. Ahozko hizkuntza irakaskuntza objektu bihurtzen denean, gainera, teknologia berriak bihurtzen dira ezinbesteko lanabes ahozko ereduak baliatu (ikus-entzunezkoak), ahozko ekoizpenak bideratu (grabaketak) eta ahozko hizkuntzan oinarritutako jarduerak egiten baitira horien bitartez, besteak beste.
4. Sekuentzien bitartez bideratu diren jardueren ondoren DBHko ikasleen ahozko trebetasunak hobetu egin direla ikusi dugu. Dena dela, uste dugu tartean-tartean topatu ditugun erralitate batzuetan sakontzea interesgarri gerta litekeela: morfosintaxian eta hiztegian aurrerapen txikia egin izana; testuinguru informaletan euskaraz komunikatzeko zailtasunak edukitzea; H1 euskara duten ikasle batzuen kasuan aurre-testuak hobeak izatea (batez ere, testuinguru informaletan), eta abar.
5. Materialaren egokitasuna bezainbat garrantzitsua da irakaslearen esku hartzea. Material berdinarekin ikasleen balorazioak eta emaitzak ezberdinak izatea lotzen dugu irakaslearen esku hartze motarekin. Askoren artean, ikerketa honetan baldintzagarriak izan dira honako aldagaiak: ahozko hizkuntzaren eta komunikazioaren gainean irakasleak duen irudikapena, material didaktikoa ezagutu eta lantzeko hartutako denbora, materialaren proposamenak gure errealitatera egokitzeko joera, ikasleen emozioen kudeaketa, gelako elkarrekintzetan darabilgun hitzaren kudeaketa mota, eta abar.